

Milan Đorđević

SMRT MILOŠA OBRENOVIĆA

Umirao je pedesetogodišnji Miloš Obrenović, umirao je polako, ležeći u velikoj postelji u kojoj je umro i njegov otac, a pri tom se nekako starački suvo smejao iako nije bio starac, da, smejao se, ili je to bio samo facijalni grč kojim je pokazivao uvele desni i požutele zube, ko zna, a možda se smejao, znajući da iza sebe baš ništa ne ostavlja i da je vodio promašen, isprazan život a sve to je sada, kako se patetično kaže, dim, magla, prašina, ništa, ništa, umirao je dok su mu ruke počivale na čaršavu i čebetu kojim je bio pokriven, umirao je on, sibarit, slabić i unuk, kako neko reče, "velikog, istaknutog i nezaboravnog glumca" koji je sa Dobrinovićem i Dragoljubom Gošićem briljirao na pozorišnim scenama pre Drugog svetskog rata, a sada se smejao, možda blažen, i znao je da mu više nikakvo znanje i nikakve utešne reči ne pomažu, umirao je, ako umirati znači da se polako gasiš, da iz tebe hlapi život kao što u vrelom danu isparava sok iz pomorandže koja leži zdruzgana na zemlji, da, umirao je veseli Obrenović kraj otvorenog prozora senjačke kuće koja je odavno bila načeta zubom vremena a do njega su dopirali zvuci što će se i posle njega čuti u tom beogradskom dvorištu, u kraju sa parkovima, baštama i najčešće prizemnim ili jednospratnim kućama, u kraju koji se menjao kao što se sve na ovom svetu menja, kao što sve i treba da se menja, jer kako obično u knjigama kažu mudraci ili barem iskusni starci, samo je promena stalna i večna, umirao je, dakle, Obrenović u kraju koji su nakon poslednjih balkanskih ratova sve više osvajali novi bogataši, majstori kriminalnih poslova i ratni profiteri, mrki i opasni ljudi, željni brzog uspeha, potvrđivanja svoje moći, bogataši čudnih fizionomija, četvrtastih glava, niskih čela, kratke kose ili golih lobanja, čupavih obrva, s pečatnim prstenjem na kobasičastim prstima rutavih ruku, ljudi koje je nekakva dobra ili zla vila svojom čarolijom preobrazila od ubica, razbojnika i saradnika tajne policije u uspešne, ugledne poslovne ljude pod blagonaklonim uticajem takozvane elite, da, čekala ih je metamorfoza u humanitarne darodavce, mecene, dobrotvore kulture, skupljače slika, antikviteta, junake novinskih feljtona i televizijske zvezde, a kriminalni dosijeji, upadi u banke, odsecanja sekirom ruku, ubistva i pljačke zlata i svega što se moglo opljačkati u slavonskim magluštinama, bosanskim gudurama, selima i gradovima pretvarali su se putem divne magije u patriotizam i čovekoljublje, jednom rečju svi ti hrabri i uzorni ljudi postajali su temeljni stubovi novog posleratnog društva, ali Obrenović je sada umirao a iza njega je ipak ostajalo nešto, ostajale su njegove velike i male opsesije i igračke-konstrukcije, da, da, još od dana kad se zatvarao u svoju dečiju sobu i na podu se prepuštao izmišljanjima, crtanjima, isecanjima likova nacrtanih na hartiji, on je zapravo hteo da rekonstruiše svet, hteo je da ga stvori u malom, da, već tada je želeo da bude čudesni demijurg, no proklinjao je dan svog rođenja, bio je nesrećan što se uopšte rodio, govorio je da mu život zato mora mnogo toga da nadoknadi, a ono što mu je u gramima oduzimano, jednoga dana oteće u tonama onima koji su mu na

svemu zakidali, varali ga, lišavali ga svega što mu pripada, govorio je, i još od detinjstva sastavljao je modele aviona i brodova, napravio je Rihthofenov crveni trokrilni Foker ili Micubiši zero u kakvom su na svoje poslednje letove odlazili japanski piloti-samoubice, crtao je gradove Obrenović, ali čak je jednom na podu trpezarije poređao mnoge igračke, bila je to bitka na Vaterlou koju mu je pozajmio sin očevog školskog druga, razmaženi sin koga je Obrenović, davno, davno na ostrvu Katarina tokom letovanja u Rovinju, razbesnivši se gađao metalnom kuglom za bočanje, jer nije voleo da gubi, a onda su se pomirili i Obrenović, o njemu govorim i samo o njemu govorim dok sada umire, igrao se bitke na Vaterlou ali to ga nije ispunjavalo, nije ga ispunjavalo pomeranje figurica Napoleona i Velingtona i njihovih vojnika, pešadinaca, grenadira, konjanika, husara u raznobojnim i divnim uniformama ukrašenim zlatnim gajtanima, lentama i dugmadima, nije ga ispunjavalo da zamišlja bitku, junaštvo i smrti tolikih vojnika, više je voleo da sastavlja plastične avione i crta gradove, on trapavi i mucavi i sramežljivi dečak za koga je svet uvek bio daleko pa je stoga hteo da ga iznova stvori za sebe, da ga tako umanjenog stvori kao nekakav ćutljivi bog, da ga stvori i da njime, tako umanjenim upravlja, igra se, primakne mu se kao da je to nekakvo kućno mezimče, mačka ili pas, ali to mu nikako nije uspevalo pa su iza njega ostajali sve sami neuspesi, male katastrofe, neprimetne za druge ali strašne za njega, da, kasnije, mnogo kasnije menjao je fakultete i najduže se zadržao na studijama arhitekture, ali ni to nije završio, pa je potom dosta vešto pravio modele kuća, i ništa nije završavao, za njim su ostajali krhotine, torza nekakvih dela, nekakvih pokušaja da se nešto napravi, a i on sam ostao je večno dete, neprilagođen, plašljiv, u sebe povučen, neodlučan, nedovršen i sam, više sklon sanjarenjima nego istinskoj aktivnosti a sve se to po dijagnozi strogog psihijatra mongolskih crta lica moglo nazvati "produžena adolescencija", ali Obrenović je sada tu, nagrizen bolešću, možda sanja a telo mu je natopljeno morfijumom da bi mu se olakšali grozni bolovi, sanja i ne čuje nikog u sobi, ne čuje ni škripu parketa po kojem hoda njegova sestra, leto je, insekti lete uokolo, zuje, sleću i podižu se, ruke su smeštene na pokrivaču kao kad je bio dete i kad mu je majka dolazila u sobu da ga poljubi, pomiluje, možda mu pročita kakvu bajku pred spavanje i ušuška ga, i njegovo mršavo telo polako biva sve slabije i slabije, još samo svest traži nekakav izlaz, nekakvu pukotinu u zidovima koji ga opkoljavaju i koji su ga od rođenja opkoljavali, naravno nevidljivi zidovi, ali Obrenović je sve bliže onom trenutku kada će poći na konačan put bez povratka, trenutku kad će uz ropac i olakšanje ući u mračan i dugačak tunnel na čijem kraju će blesnuti spasonosna svetlost sa kojom će se stopiti oslobodivši se telesnog oklopa, to samo zamišljam, ništa o tome ne znam niti mogu znati jer nema čoveka koji bi mi o tome pričao, i tako sećao se Obrenović, putujući ka crnom tunnelu, sećao se svog detinjstva i vremena kad je postao zreliji, pre svega setio se bola ali nije ga opet osetio, ljuljao se na drvenom konjiću i onda je glavom udario u ivicu zida, krv je lptala iz razbijene glave, obavili su je peškirom i brzo ga preneli u bolnicu gde su mu zašili ranu, setio se i trenutka pre operacije krajnika u bolnici, dali su mu injekciju, vezali ga i opasali crnom kožnom kecljom pa mu na nos i usta stavili masku iz koje je udisao hloroform brojeći do sto da bi potom pao u bezdan a bol je došao kasnije, zatim se setio majke, stena i mora, majka je bila izuzetna plivačica a on je po velikim talasima ušao u more, okliznuo se i nogom udario u kamenje koje mu je sa kolena otkinulo koma-

dić mesa, majka ga je spasla i izvukla iz vode, setio se i očevog nožića metalno zelene drške, otac je njime ljuštio jabuke, a on je jednog dana rezbario grančicu zove, i jačim potezom zasekao je vršak prsta, no bol je uvek dolazio kasnije, kasnije, ali sad se bola nije sećao, poslednji put ga je osetio pre sadašnje operacije, pre nego što su mu izvadili tumor, nažalost prekasno i uzalud, i sad je umirao i gotovo je uživao u bolu jer bol mu je govorio da je još uvek živ, i ovog trenutka otvorio je oči ali već ništa nije video, već se oko njega spustila tama, da, da, to je kraj, možda je u sebi rekao, i dok je izdisao ili se nekom hladnokrvnom, objektivnom pa prema tome i ravnodušnom posmatraču, koji ima bar malo saosećanja, moglo učiniti da izdiše, umire bez krika, bez krkljanja ili poslednjeg ropca i svega što prati konačan kraj, u sobu je uletela muva zunzara i sletela na belu metalnu nahtkasnu i ostala kao crna mrlja na toj ne baš najčistijoj belini.